

תוכן עניינים

מבוא.....2

פרק א'- המשטר הבינלאומי, אפליה נגד נשים לצורותיה

1. משפט זכויות האדם הבינלאומי ואמנות האו"ם.....4
2. ביטול אפליה על בסיס מגדרי.....5
3. ועידות נשים עולמיות.....7
4. הגנה מפני הטרדה מינית.....9

פרק ב'- התפתחות החקיקה הישראלית ביחס להגנה על נשים מפני הטרדה מינית

1. הגדרה מינית – הגדרות.....10
2. מקורות החוק למניעת הטרדה מינית.....11
3. החוק למניעת הטרדה מינית.....13
4. חוקים נוספים בהשפעת החוק למניעת הטרדה מינית.....14

פרק ג'- קשיים ביישום החוק למניעת הטרדה מינית

1. תלונות נשים נגד הטרדה מינית – נתונים סטטיסטיים.....16
2. מסלולים משפטיים לטיפול בהטרדה מינית.....16
3. קשיים הנובעים מנוסח החוק ותהליכים במגזר הציבורי.....17
4. קשיים הנובעים מחוסר שיתוף פעולה במקומות העבודה.....18

סיכום ומסקנות.....20

ביבליוגרפיה.....22

מבוא

"החוק החדש, אשר ייכנס לתוקף בתום שישה חודשים מיום פרסומו, פותח כיווני התמודדות חדשים עם תופעת ההטרדה המינית. ניתן לקוות כי חקיקת החוק תציין תחילתו של עידן חדש במודעות הציבור הישראלי לנושא. עם זאת, חקיקה אינה אלא אות עלי נייר, ואין היא משפיעה על המציאות החברתית אלא אם כן הציבור הרחב בוחר להיזקק לה ולהוציאה מן הכוח אל הפועל. משהשלימה הרשות המחוקקת את משימתה, "עובר הכדור" לידי הציבור הרחב בכלל, וציבור הנשים בפרט" (קמיר, 1998, 388). במילים האלה סיימה ד"ר אורית קמיר, החוקרת הבולטת ובין הבודדות בארץ אשר פועלת במרחב הציבורי והאישי נגד התופעה, את המאמר המעמיק שלה בנושא הטרדה מינית. תרומתה ומנהיגותה פורצת הדרך של קמיר הביאה לקידום הנושא באופן מהפכני ואת פירותיה אנו רואים היום.

בעבודת מחקר זו ארצה להעמיק את עבודתה של קמיר ולבחון את ההשפעה של יעילות החוק למניעת הטרדה מינית על מעמד הנשים בארץ. חשיבות המחקר נובעת מן הכרח להבין את התפתחות החוק למניעת הטרדה מינית והשלכותיו כלפי מעמדן של נשים בישראל. מבחן היישום של החוק עומד אל מול משפט זכויות האדם הבינלאומי ביחס להגנה על נשים מפני הטרדה מינית. במילים אחרות, המסקנות אליהם ארצה לחתור בעבודה זו יבטאו את האופן שבו ישראל מצליחה לממש את החוק למניעת הטרדה מינית ובכך להגן על זכויותיה הבסיסיות של האישה לביטחונה האישי. שכן, בהרבה מקרים, חקיקת החוק לא תמיד מצליחה להוציא לפועל את יישומה המלא ובכך אינה ממלאת את תפקידה האמיתי בהגנת ערכי היסוד של האנושות- חירות וביטחון. ביטויי החוק למניעת הטרדה מינית בישראל ויישומם מהווים חשיבות יוצאת דופן על מנת להבין את חיוניותו ותועלתו בחברה כולה.

נושא המחקר שלי, אם כן, הוא **חוק הטרדה מינית בישראל, מקורותיו וביטוייו במדינה**.

מעמד האישה וכבודה הפך להיות נושא לשיחה בציבור בתקופה האחרונה בשל התעוררות תנועת הנשים תחילה בעולם ולאחר מכן גם בישראל. הנשים סבלו בעבר מאפליה תמידית, השפלה והדרה מכל תחומי החיים, והיו תחת שליטתם הפקוחה של שכבת הגברים הפטריארכלית. בשלב מסוים ובהדרגה עלתה המודעות כי גם לנשים מגיעות זכויות ואין זה מן הראוי שבעולם המודרני נשים ימשיכו למלא את התפקידים הנשיים ויהיו נחותות מן הגברים. העולם המודרני מחפש שוויון בין גברים לנשים ורצה לאפשר לכולם הזדמנות שווה לפתח את עצמם ולתרום לחברה. עם יציאתן של יותר נשים לשוק העבודה עלתה הסוגייה של ניצול נשים ויחס מזלזל כלפיהן בפן המיני. כתוצאה מכך עלתה האפשרות לבטא עונש פלילי כלפי כל התנהגות אסורה בעלת אופי מיני.

חקיקת החוק למניעת הטרדה מינית אשר נחקק בשנת תשנ"ח 1998 בישראל ביטאה את אחת היוזמות לקידום מעמד האישה. החוק למניעת הטרדה מינית מתייחס לשני המינים אך המציאות מלמדת כי הטרדות מיניות מכוונות בעיקר כלפי נשים. עבודה זו תתייחס להטרדות מיניות כלפי נשים בלבד על מנת לבחון את השפעתן של הטרדות אלה על מעמד האישה. הטרדה מינית פוגעת בקורבן הן ברמה הנפשית והפיזית אך עבודה זו באה לבחון את השלכות החוק ברמת המאקרו על החברה כולה ואת האופן שבו החוק מגן בפועל על האישה בפרט. עבודה זו הינה עבודה עיונית תיאורטית אשר תציג את נושא המחקר באמצעות סקירת ספרות ותבחן את נושא מעמד האישה וקידומו בשנים האחרונות ואת החוק למניעת הטרדה מינית, הרקע לחקיקתו, תוכן החוק ויישום ואכיפת החוק.

פרק א' – המשטר הבינלאומי, אפליה נגד נשים לצורותיה

1. משפט זכויות האדם הבינלאומי ואמנות האו"ם

בחברה תרבותית, התנאי הבסיסי להישרדותם של בני האדם בה הוא הכבוד לזכויות האדם. המרכז לזכויות האדם בארגון האו"ם מגדיר זכויות אלה כזכויות הטמונות בטבע שלנו ובלעדיהן איננו יכולים לחיות כיצורים אנושיים. זכויות אלה מתייחסות לחיים, שוויון, חירות וביטחון אדם, הגנה שווה על פי החוק, ללא כל צורה של אפליה וכדומה. זכויות האדם הוטמעו רשמית באו"ם כעדיפות לאומית במסגרת ההצהרה האוניברסלית של זכויות האדם בדצמבר 1948, כמערכת נורמות וסטנדרטים המוכרים באופן בינלאומי ומטרתם ליידע את כל ההיבטים ביחסי בני האדם כפרטים וכחברים קולקטיביים בקבוצות, בקהילות ובכל האומה. ההצהרה האוניברסלית הדגישה כי בני האדם שווים בגלל המהות המשותפת של כבוד האדם וכן בגלל היותם שייכים לאנושות כולה. זכויות האדם הן זכות בכורה של כולם ולא פריבילגיה שניתנת לבני האדם או נשללת מהם (Kaur, 2009, 121).

שוויון מגדרי, בין גברים לנשים בחברה, מהווה גם הוא זכות בסיסית במשפט הבינלאומי אליו התחייב ארגון האו"ם כבר מראשית הקמתו. ככלל, תפקידי המגדר הם תוצר הגורמים התרבותיים וההיסטוריים אליהם הובילה הציביליזציה. אומנם הרעיון להשיג שוויון בין גברים לנשים הועלה כבר לפני כ-200 שנה, עוד לפני המהפכה התעשייתית באירופה, אך אפילו היום ניתן לומר בבירור כי אין שוויון מוחלט. יחד עם זאת, לאורך השנים ניכר כי במסגרת משפט זכויות האדם הבינלאומי, קיים מאבק מתמיד להגנה על נשים מפני הפליה, אלימות והטרדה מינית, מהם סבלו הנשים בשל חוסר השוויון הקיים בחברה (Emmanuel, 2010, 838).

ההצהרה הבינלאומית בשנת 1948 מפרטת את תחום המגדר כנקודה אסורה להפליה ומדגישה את השוויון בין המינים וכדי להעניק כוח משפטי מחייב לעקרונות, האו"ם מינה את נציבות זכויות האדם שיהיה אחראי על עריכת אמנה בינלאומית לזכויות אדם. בשנת 1950 הגישה ועדה זו את נוסח האמנה לזכויות האדם שבמרכזה זכויות אזרחיות ופוליטיות לכל הפרטים באוכלוסייה באופן שוויוני, בהנחיית האידיאולוגיה הדמוקרטית של מדינות המערב. האסיפה הכללית לא קיבלה את הנוסח וביקשה לשנותו. במהלך העשור ועריכת דיני זכויות האדם ושיקוליהם, הציבה האסיפה הכללית את האמנה בדבר זכויות פוליטיות של נשים בשנת 1952, את האמנה הלאומית של נשים נשואות בשנת 1957 ואת אמנת ההסכמה לנישואין עבור נשים בשנת 1962. הוראות כל האמנות שהתקבלו על ידי האסיפה הכללית באו"ם, מחייבות מבחינה משפטית את כל המדינות המאשרות אותם או הצטרפות אליהן. כל מדינה כזו נדרשת לדווח מעת לעת לגופים מומחים שונים על הצעדים שהיא נוקטת במדיניות הפנים למען עמידה בהתחייבויות שנקבעו באמנות (United Nations, 2014).

רק בדצמבר 1966, לאחר למעלה מעשר שנות דיון בנושא, אימצה האסיפה הכללית את האמנה הבינלאומית לזכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights – ICESCR) ואת האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ומדיניות (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR). בין סעיפי האמנות ניתן להתייחס לזכות החופשית של כל האנשים בכל קהילה ליהנות מההתפתחות הכלכלית, החברתית והתרבותית האישית שלהם. כל מדינה החברה באסיפה הכללית מחויבת לכבד ולהבטיח לכל